

BİLDİRİ**TTB BASIN AÇIKLAMASI
22 Aralık 2000**

Öncelikle şu an itibariyle ikisi güvenlik görevlisi, toplam 22 kişinin yaşamını yitirdiği bu süreçte kamuoyuna derin üzüntümüzü bildirir ve yakınlarına başsağlığı dileriz.

Yaklaşık iki aydır fiilen Türkiye gündeminde olan ve kamuoyu vicdanını derinden yaralayan açlık grevleri/ölüm oruçları süreci 19.12.2000 Salı günü başlayan operasyonla yeni bir aşamaya ulaşmıştır. Türk Tabipleri Birliği gerek operasyon öncesi ve gerekse de yeni başlayan süreçle ilgili aşağıdaki değerlendirmesini kamuoyuna sunmaktadır:

A)İlk olarak yaşanan süreci başlıklar halinde kısaca hatırlatmakta yarar vardır:

1-1991 yılında Terörle Mücadele Yasası'nda gerçekleştirilen değişikliğe koşut olarak F Tipi Cezaevleri gündeme getirilmiştir.

2-Konuyla ilgili kamuoyunda sağduyu ile ve bilimsel gerçekler ışığında yürütülemeyen ve sıklıkla süreci yanlış yönlendiren argümanların sunulduğu sözde bir tartışma, "kör döğüşü" yaşanmıştır.

3-Açlık grevleri başlayana kadar konuyla ilgili toplumsal mutabakat oluşturulacak sağlıklı bir zemin sunulmamış, yaşanmamıştır; bu açlık grevleri sonrası için de geçerli olmuştur.

4-Açlık grevlerinin bir aşamasından başlayarak konu bir hekimlik uygulaması tartışmasına dönüştürülmüş ve bu tartışma operasyon sonrası da bir yönüyle temel başlık haline getirilmeye çalışılmıştır.

5-Türk Tabipleri Birliği açlık grevlerinin öncesinde F Tipi'ne ilişkin değerlendirmesini kamuoyuna iletmiş, açlık grevleri boyunca hekimlik görevlerini yerine getirmede azami bir özen göstermiştir.

6-TTB hekimlik sorumluluğunun yanı sıra, bir devamı ve insan yaşamına duyduğu saygının da gereği olarak sürecin sağlık açısından olabilecek en az olumsuzlukla sonlanması için Açlık Grevi/Ölüm Orucunun nedenlerinin çözümü konusunda katkı sunmaya çalışmıştır.

7-Sorunun çözümü için yapılabilecekler ve yapılması gerekenler varken 19.12.2000'de operasyon başlatılmıştır.

Türk Tabipleri Birliği operasyon öncesi olduğu gibi sonrasında da kamuoyunda tartışılan ve yukarıda kısaca başlıkları belirtilen süreçte aşağıdaki konuların detaylandırılması ve hekimlik uygulaması üzerinden tartışma yürütülmesine bir sadelik getirilmesini zorunlu görmektedir.

B)Hekimlik mesleği ve Türkiye'de hekimlik değerlerinin savunucusu olan TTB varoluşundan bu yana insan yaşamı, sağlığının korunması ve geliştirilmesi noktasını varlık sebebi olarak görmüştür. Hekimlik insan yaşamını her türlü kavram ve kaygının ötesinde ele alır, değerler sistemini herşeyin merkezine insanı, yaşamını ve sağlığını koyarak şekillendirir. Bu yaklaşım açısı sonucu insan sağlığına ve dolayısıyla yaşamına zarar veren her şey ve tutum hekimliğin doğasına ve süreç içerisinde oluşan değerler sisteminin temel çıkış noktasına terstir; hekimlikçe kabul edilemez. Örnekleme gerekirse; kişinin sigara içerek başta kendisi olmak üzere sağlığına, yaşamına verdiği zarar ile intihar girişiminde bulunarak/intihar ederek veya açlık grevi yaparak verdiği/vereceği zarar özde (hekimlik mesleğinin doğası gereği) aynıdır. Yani, **sağlığa ve yaşama zarar veren her bir eylem hekimlik değerlerinin temel çıkış noktasına terstir ve hekimlerce kabul edilemez.**

C)Hekimlik değerler bütünü'nün temel çıkış noktası ile onu tamamlayan tıp etiğinin 4 temel ilkesi; özerkliğe saygı, zarar vermeme, yararlı olma, adalet/hakkaniyet ilkesi günümüzde hekimlik meslek ilkelerinde tutum belirlemenin köşe taşlarını oluşturur. Bunlar içerisinde de açlık grevi/ölüm orucunda hekimin etik açıdan sorumluluklarını belirlerken, özerklik, bilgilendirme ve onay alma, gizlilik ve tedaviyi reddetme hakkı ön plana çıkar. Ayrıca yeterlik (kendi hakkında karar verebilecek durumda olmak) eklenmelidir.

D)Türk Tabipleri Birliği bu temel zemin üzerinde yıllar içerisinde tartışılarak geliştirilen görüşler çerçevesinde kendi yöneticilerinin kişisel fikirlerini değil, uluslararası platformda yıllar süren tartışmalar ve Türkiye'deki katkıların da geldiği aşamanın sonucunu tutum ve eğilim

olarak hekimlere iletmektedir; bu da sorumluluğu ve görevidir.

1975 Tokyo, 1981 Lizbon, 1991 Malta, 1994 Amsterdam Bildirgeleri, yıllar süren tartışmaların bir ürünüdür. Herhangi bir anda rastgele biraraya gelenlerin oluşturdukları fikir ve eğilimler değildir. Dolayısıyla bugün köşe yazarlarının aklına geldiği "intihar edenleri peki ne yapacaksınız, bırakalım ölsün mü diyorsunuz, ettiğiniz Hipokrat yeminini hatırlatırız size" benzeri sorular 20 yılı aşan süreçte tartışılan başlıklardandır ve hükümlü-tutuklu hekim ilişkisinin (açlık grevi-ölüm orucu yapanlar da dahil) bir hasta/hekim ilişkisi olmak zorunluluğu sonucuna varılmıştır.

E)Türk Tabipleri Birliği yıllar süren tartışmaların kelimelerle ifadesinin ruhunun kısa bir anda, hele de bu yaşadığımız günler içerisinde kamuoyunca kavranmasının zorluğunu bilmekte ve yaşamaktadır. Ama doğrusu "işin" aslı da bu değildir. Çünkü Türk Tabipleri Birliği son açlık grevleri/ölüm oruçları sürecinde meslek uygulamasını(yani kamuoyundaki ifadeyle ve kimilerince kirletilen biçimde tıbbi müdahaleyi) kurumsal olarak yerine getiren tek kurumdur.

Adalet Bakanı 9 Aralık 2000 tarihli basın toplantısında "Türk Tabipleri Birliği cezaevlerindeki açlık grevi/ölüm oruçcularını muayene etmekte ve olası sağlık sonuçları hakkında bilgilendirmektedir" ve 15 Aralık 2000 tarihinde "TTB, sürecin çözümü konusunda olağanüstü çabalar sarfetmiştir" sözlerini basın mensupları önünde kamuoyuna açıklamıştır. Hekimlik meslek uygulaması Meslek Etik Uygulaması Kurallarına uygun olarak yapılan bir bütünlüktür ve Türk Tabipleri Birliği'nin de katıldığı biçimde açlık grevi/ölüm orucu sürecinde dün olduğu gibi bugün de layıkıyla yerine getirilmekte ve yarın da getirilecektir, bundan kimsenin kuşkusu olmamalıdır.

F)Hekimler ve sağlık çalışanları doğrudan kendilerine bağlı olmayan süreçlerle ilgili olarak sıklıkla hedef haline getirilip suçlanırlar. Bugün de, bizzat Sağlık Bakanı'nın da dahil olduğu bir biçimde, yaşanan sürecin sonucunda ortaya çıkabilecek ölümlerin tamamının hekimlere "fatura" edilmesinin altyapısı oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Hekimler alışkıntılar. Siyasi iktidarların sağlığın korunup geliştirilmemesindeki kusur ve suçlarını örtmek için (örnekleme gerekirse, asgari ücretin 102 milyon olarak belirlendiği ve sonuç olarak çalışanların açlığa mahkum edildiği ve sağlıklı yaşama koşullarının bozulduğu bir ortamda dikkatler sonuçlara toplanarak "kötü hekimler, kötü sağlıkçılar" propagandası yapılır, oysa ki hekimler bir işi, yeterli bir ücreti olmayan, dolayısıyla iyi beslenemeyen bir toplumda "sağlık" dağıtamazlar) hekimlerin hedef gösterilmesini yaşamaktadırlar. Bu durum açlık grevi/ölüm oruçları için de geçerli hale getirilmeye çalışılmaktadır; yani mantık ayındır. Sorun yaratan ve sorun çözme çabası ve cesareti olmayan iktidarlarda en hafif deyimıyla yaptıkları "işin" doğruluğundan kuşku duyduklarında tartışmayı açlık grevi/ölüm orucundaki hekimlik uygulamasına yöneltirler ve sonuçta "hekimler müdahale etmiyorlar, etmezlerse

bunlar ölecekler" ifadesini kullanırlar; kullanılmaktadırlar.

Her kim ki bu süreçle ilgili dün, bugün ve yarın ortaya çıkmış ve çıkacak ölümlerde sorumluluğun hekimlere ait olduğunu söylüyor ya da ima ediyorsa neyi gizlemeye/gölgelemeye çalıştığını düşünmek gerekir. Çünkü tıbbi müdahale dün olduğu gibi bugün de hekimler tarafından hekimlik meslek etik ilkelerine uygun olarak yapılmaktadır/yapılacaktır. Dolayısıyla ortaya çıkan ve çıkacak ölümlerin sorumluluğu hekimlere, onların örgütü Türk Tabipleri Birliği'ne asla ait değildir. Ama buna rağmen TTB ve hekimler her bir ölümün acısını yüreklerinde hissetmekte ve süreçte yaşamın ölüme galip gelememesine dayanmamaktadırlar.

G)Bu noktada kamuoyunda yaratılmaya çalışılan "hekimler müdahale etmiyor ve ölümlere izin veriyor" atmosferini yaratanlara Türk Tabipleri Birliği'nin iki çift sözü vardır:

Yukarıda da belirttiğimiz gibi TTB'nin söyledikleri kendinden menkul fikirler değildir ve bu gün de ortaya çıkmışlardır. Uluslararası düzeyde yapılan tartışmalara Türkiye'deki katkılarının bir sonucudur. Örnekleme gerekirse 1989 yılında TTB Başkanı Prof.Dr.Nusret Fişek konuya ilişkin TTB değerlendirmesini şöyle ifade etmiştir: "*Hekim olduğumuz zaman herkesin yaşam hakkını koruyacağımıza and içtik. Andımız hükümlüleri de -idam mahkumları dahil- kapsar. Bu nedenle hükümlülerin sağlığının ve onurunun korunması bizi ilgilendirir. Onların yaşam ve onurlarını korumak için çaba harcamak görevimizdir. Tedavi isteyen herkese elimizden gelen yardımı yaparız. Muayene ve tedavi olmak istemeyen bir kişiyi de muayene ve tedavi edemeyiz.*"

Türk Tabipleri Birliği gazetelerdeki köşe sahibi yazarların hekimlere sorumluluklarını hatırlatmasını değerlendirmektedir. Ancak söylenmesi gereken Türk Tabipleri Birliği'nin köşe sahibi olmadığı, insanlık ve hekimlik değerlerinin savunusunun sahibi olduğudur. Türk Tabipleri Birliği'nin bugün değerleri konusunda gösterdiği hassasiyet, herkesin sahip olduğu şeyleri korumak için gösterdiği hassasiyet gibi doğal olarak karşılanmalıdır.

H)Son kez söylemek gerekirse, hekimler meslek etik kurallarına uygun olarak tıbbi müdahaleyi yapmaya devam edeceklerdir. Ancak eğer beklenen ne tıp fakültesi eğitimleri sırasında, ne sonrasında ne de yıllardır yürütülen tartışmalarda görmedikleri, öğrenmedikleri ve kabul etmeyecekleri "zor" kavramını içeren bir müdahale ise böyle bir işlemi doğaları gereği benimsemeyeceklerdir.

I)Türk Tabipleri Birliği üyesi uzman heyetlerden oluşan hekimler açlık grevi/ölüm orucu sürecinin bir aşamasında Adalet Bakanı'nın izni, tutuklu ve hükümlülerin talebi üzerine hekimlik yapma şansı bulmuştur. Bu süre içerisinde 10 cezaevinde muayene edilen 135 kişinin günlük raporları, beyanları, vb. tutanakları elimizdedir. Sağlık durumları hakkında, açlık grevi/ölüm orucu yapıp yapılmadığına ilişkin veriler vardır. Bilindiği gibi bütün tutuklu ve hükümlüler aynı gün ve zamanda açlık grevi/ölüm orucuna başlamıştır. Dolayısıyla muayenesini yaptığımız kişiler üzerinden muayene yapan hekimlerin

(isimleri bizde saklı) söyleyecekleri ve belgeleri bulunmaktadır. **Gerektiğinde ilgili hekimler raporlarıyla birlikte tanıklıklarını kamuoyuna sunmaya ve bilgilendirmeye hazırdırlar.** "Acaba hekimler bunlara gerçek dışı rapor mu verdiler" ifadesini kullanarak kamuoyunu yanlış yönlendirmeye çalışanların bu tutumu utanılacak bir tarz olup, mahçup olmaları kaçınılmazdır.

İ)Türk Tabipleri Birliği aşağıdaki başlıklarda da kamuoyunun dikkatini çekme ve uyarma sorumluluğu olduğunu düşünmektedir:

İnsan yaşamı ve halk sağlığı açısından günlerdir açık ya da örtük ne sebeple olursa olsun şiddete tapınmanın görüntüleri ve boyutları son derece önemli bir halk sağlığı sorununa dönüşmüştür. Tüm toplumun böyle bir travmaya maruz bırakılmasının etkilerinin çok uzun süreye yayılması beklenir. Bir biçimde toplumsal sorunların çözümünde en iyi, en kestirme yolun şiddet kullanmak olduğu zihinlere kazınmıştır. Dolayısıyla cezaevi operasyonlarıyla toplum olarak insanların ruhuna müdahale edilmiştir. Öldürerek hayata döndürmeye herkes inansa da hekimlerin inanması beklenmemelidir. Sonuç olarak bu denli yoğun bir travmanın hiçbir gerekçesi haklılığı olamaz, biz hekimler bu halk sağlığı sorunundan korunmaya yaşamsal bir önem atfediyoruz.

Toplum bu denli yoğun bir travmaya maruz bırakılırken son cezaevi operasyonunun gerçekleştirdikleri ifade edilen Adalet, İçişleri ve Sağlık Bakanlıklarınca kamuoyunu tatmin edecek düzeyde hiçbir bütünlüklü açıklama yapılmamakta, kamuoyu -biz dahil- bilgilendirilmemektedir.

Bilgilendirilme hakkının büyük ölçüde kesintiye uğradığı bir ortamda gerçek bilgiye sahip olamamanın da sonucu sorun, sebepleri ve çözümü doğrultusunda insanı merkez alan bilgiye dayalı tartışmalar yerine, sorunun çözümüyle esas olarak ilişkisi olmayan ve bilgiye dayanmayan tartışmalar yeşlenmektedir.

Bugün hastanelerdeki durum hakkında Türk Tabipleri Birliği arzu edilen düzeyde net bilgilere sahip değildir. Ancak anlaşıldığı kadarıyla hekim/hasta ilişkisine uygun olmayan ortamlar yaşanmakta, hastalar kelepçeli-zincirli bir biçimde tutulmaktadır. Bu durum hakkında Sağlık Bakanlığı ve ilgili bakanlıklar derhal açıklama yapmalı ve düzeltilmesini sağlamalıdır.

Türk Tabipleri Birliği insan yaşamından daha değerli neyin olduğu sorusuyla yakından ilgilidir. Kamuoyunda şu an itibarıyla ikisi güvenlik görevlisi 22 kişinin yaşamını yitirdiği hayata dönüş operasyonunun bu soru ışığında ele alınmasında yarar olduğunu düşünmektedir. Anlaşıldığı kadarıyla bir telaş içerisinde önümüzdeki günlerde de ortaya çıkabilecek ölümlerde hedef saptırılmaya yönelmektedir. Ama herkes bilmelidir ki;

*"cinayeti kör bir kayıkçı gördü
ben gördüm, kulaklarım gördü"*

TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ MERKEZ KONSEYİ

EK:

**T Ü R K T A B İ P L E R İ B İ R L İ Ğ İ
H A B E R B Ü L T E N İ
A Ğ U S T O S - E Y L Ü L 1 9 8 9 S A Y I : 2 0**

B İ R L İ K ' T E N

H E K İ M L İ K v e A Ç L I K G R E V L E R İ

Prof.Dr. Nusret Fişek

Cumhuriyetimiz kurulalı 66 yıl oldu ama, bizi yönetenler Osmanlı İmparatorluğunun geleneklerinden henüz kurtulamadılar. Bazı hükümlülerin açlık grevlerini kırmak için yönetimin, -adam öldürme pahasına da olsa- zor kullanması, bunun örneklerinden biridir. Otokrat düzende, yönetenler buyurur herkes o buyruğa uyar. Uymayan olursa Adalet Bakanı Sayın Sungurlu'nun dediği gibi "Devlet gücünü kullanır ve kararını uygulatır". Uygulama için kullanılan yöntem Anayasa'ya, İnsan Haklarına ve onuruna aykırı olsa bile, Adalet Bakanlığı hükümlülere baskı yapmak için ne yapıyor? Bir genelge çıkarıyor ve "açlık grevinde olanlara tuz ve şeker verilmez" diyor. Bunun tıp yönünden anlamı, "Bu kişileri öldürün" demektir. Ancak öldürme yönteminde asmak, tabanca veya bıçak öngörülmemiş, elektrolit dengesini bozmak yeşlenmiştir.

Bu yazıyı yazmaya Aydın Cezaevi'ndeki açlık grevi sona ermeden başlamıştım. Cezaevlerinde bu ve buna benzer olayların tekrarlanabileceği kuşkusundayım. Bu nedenle yazının giriş paragrafını korudum. TTB Merkez Konseyi hükümlülerin açlık greviden vazgeçmelerini sevinçle karşılamıştır. Bundan sonra Adalet Bakanlığı'nın bu ve benzeri üzücü olaylara sebep olmamasını bekliyoruz.

Şimdi biz hekilere düşen görev, açlığın hükümlülerde bıraktığı izleri tedavi etmektir. Hükümetten hükümlülerin tedavisinde insanca davranmasını, hastanelerde hükümlülere zincire vurdurma uygulamasından vazgeçmesini ve tedavi için hekimlerin gerekli gördüğü her önlemini almasını bekliyoruz.

Hekim olduğumuz zaman herkesin yaşam hakkını koruyacağımıza and içtik. Andımız hükümlülere de -idam mahkumları dahil- kapsar. Bu nedenle hükümlülerin sağlığının ve onurunun korunması bizi ilgilendirir. Onların yaşam ve onurlarını korumak için çaba harcamak görevimizdir. Tedavi isteyen herkese elimizden gelen yardımı yaparız. Muayene ve tedavi olmak istemeyen bir kişiyi de muayene ve tedavi edemeyiz.

Yazımı hapishane yöneticilerinin hekim arkadaşlarımıza, yönetimin işine gelecek şekilde davranmaları için yaptıkları baskının adalet camiasına yakışır bir davranış olmadığını belirterek bitirmek istiyorum. Bir çok arkadaşımız bu isteklere cesaretle karşı çıkmaktadır. Bu örnek davranışlarından ötürü meslektaşlarımızı içten gelen duygularla kutluyorum.